

Anahtar Sözcükler
Akademik Metinler, Akademik Söylem, Akademik
Yazma, Sözbilimsel Yapı, Makale Özetleri

Keywords
Academic Texts, Academic Discourse, Academic
Writing, Rhetorical Structure, Research Article Abstracts

Şen, E. (2021). Sosyal Bilimler Makale Özetlerinin Sözbilimsel Yapısı. *Dil Dergisi*, 172 (2). 59-76.

SOSYAL BİLİMLER MAKALE ÖZETLERİNİN SÖZBİLİMSEL YAPISI

RHETORICAL STRUCTURE OF RESEARCH ARTICLE ABSTRACTS IN SOCIAL SCIENCES

• Ekin Şen

Dr., Duisburg-Essen Üniversitesi, Turkistik Enstitüsü, Essen/Almanya, ekin.sen@uni-due.de

Öz

Makale özetleri, alanyazında makalenin tanıtılması ve okurları ana metni (makaleyi) okumaya ikna etme işlevlerine sahip bir metin türü olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı sosyal bilimler altında yer alan felsefe, psikoloji ve tarih alanlarındaki makale özetlerinde kullanılan sözbilimsel yapılanmayı belirlemek ve sosyal bilimler altındaki alanlar arasında bir karşılaştırma yapmaktır. Bu amaç için 2013-2017 yılları arasında bilimsel dergilerde Türkçe yayımlanmış makalelerin Türkçe özetlerinden her bir alandan 50 olmak üzere toplamda 150 metinden oluşan bir veritabanı oluşturulmuş ve bu veritabanındaki özetler Hyland'ın (2004) alanyazına kazandırdığı makale özetini oluşturan adımların sıralanışına göre sınıflandırılmıştır. Çalışmada ortaya çıkan bulgular felsefe ve tarih özetlerinde giriş ve amaç (G ve A) adımlarının sıralanışına yönelik bir eğilimi, psikoloji özetlerinde ise amaç, yöntem, bulgu ve sonuç (A-Y-B-S) gibi makalenin temel bölümlerine gönderimde bulunan adımların kullanımına yönelik bir eğilimi ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında sosyal bilimler altalanlarındaki yazarların makale özetini yapılandırırken farklı motivasyonlara sahip olduğu, olası okurları için farklı türden bilgileri öncelediği, dolayısıyla okurlarını ana metni okumaya yönlendirme konusuna farklı bakış açılarıyla yaklaştıkları söylenebilir.

Abstract

Article abstracts are defined as a text genre that has the functions of promoting the article and persuading readers to read the main text (article). The aim of this study is to determine and compare the rhetorical structure in the research article abstracts of philosophy, psychology and history under social sciences. For this purpose, a database consisting of 150 abstracts (50 abstracts in philosophy, 50 abstracts in psychology and 50 abstracts in history) was built. The abstracts in this database were written in Turkish and published in scientific journals between 2013 and 2017. The abstracts were classified according to the article abstract move classification by Hyland (2004). The findings of the study showed tendency towards introduction and purpose (I and P) moves in philosophy and history abstracts, and a tendency towards moves that refer to the main sections of the article, such as purpose, method, results and conclusion (P-M-R-C) moves in psychology abstracts. In the context of the findings in this study, the writers in the fields under social sciences have different motivations while creating article abstract, prioritize different types of information for their potential readers and therefore they have different perspectives for directing their readers to read the main text.

GİRİŞ

Akademik bilgi, yazar ile onu sürekli kontrol ettiği varsayılan söylem topluluğu üyelerinin uyumuyla ortaya çıkan kültürel bir eylemin çıktısıdır (Uzun, 2002, s. 204). Bu bağlamda söylem topluluğunun ortaya çıkan metinlerde birtakım beklentilerinin olması ve bu beklentilerin karşılanıp karşılanmamasına göre metnin ilgili tür için kabul edilebilirliği belirlenebilir. Söylem topluluğu, alanyazında ortak hedefler çerçevesinde etkileşime giren, ortak bir dil kullanan, bu dili benzer ilkeler çerçevesinde geliştiren, ortak bir sözcüğüne sahip, yazılı ve sözlü üretimler için benzer metin türlerini kullanan bir insan grubu olarak tanımlanmaktadır (Swales, 1993; Graefen, 1997; Hyland, 2005). Oluşturulan metinler, ilgili söylem topluluğunun onayına sunulmakta ve topluluk tarafından kabul görmekte ya da görmemektedir. Bu durum gelenekselleşmiş bir biçim aldığı anda ilgili topluluk içindeki iletişimi sağlamak amacıyla oluşturulan metinlerde bazı normlar oluşmaya başlamaktadır. Bu normların ortaya çıkması da metin türlerinin diğer türlerden ayrılmasına ve kendi içinde belirginleşmesine yardımcı olmaktadır. Bu bakış açısından hareketle de alanyazında birçok farklı metin türü sınıflandırması ortaya çıkmıştır¹.

Bilgi paylaşma amacı güden bilgilendirici metinlerin altında yer alan bilimsel metinlerde okurların çalışmanın konusunu, amacını, sınırlılıklarını, kuramsal çerçevesini, çalışmada kullanılan terimlerin neyi ifade ettiğini, verilerin çözümlenme biçimini, bulguları ve sonuçları bir bütünlük içinde algılaması hedeflenmektedir (Uzun, 2001, s. 198; Huber ve Uzun, 2001, s. 12). Hyland (2011, s. 177), bilimsel metinlerde yazarların okurlarını ikna etme amacına sahip olduğunu, bunu yapmak için de türe özgü dilsel kaynakları kullanma eğiliminde olduğunu belirtmektedir. Bu amacın yerine getirilebilmesi için de söylem topluluğunun beklentilerine uygun biçimde dilsel kaynakların seçilmesi ve metinleştirme süreçlerinin uygulanması gerekmektedir. Uzun (2001, ss. 201-204; 2006, ss. 136-137) da bilimsel metin türünden birtakım beklentiler bulunduğunu belirterek söylem topluluğunun beklentilerini üç başlık altında toplamıştır. Bunlar metnin *düzenlamlı ve tekanlamlı olması*, *metnin geçerli ve güvenilir olması*, *metnin çizgisel olarak izlenebilir olması* biçimindedir. *Metnin düzenlamlı ve tekanlamlı olması* metnin konusunun, amacının, kuramsal bilgisinin, kullanılan terimlerin anlamının, metnin gerekçelendirilmesinin net biçimde verilmesine, *metnin geçerli ve güvenilir olması* nesnel anlatımın egemen olmasına, başka kaynaklardan alınan bilginin metin türüne uygun biçimde kullanılmasına, nedenlemelerin yapılmasına, *metnin çizgisel olarak izlenebilir olması* ise metnin belirli bir şematik yapıya ve bölümlenmeye göre düzenlenmesine gönderimde bulunur (Uzun, 2006, ss. 136-137).

1 Tür sınıflandırması bu çalışmanın odağı dışında olduğu için, metin türü sınıflandırmalarıyla ilgili ayrıntıya yer verilmemiştir. Bu çalışmada bilgilendirme amacı güden bir metin türü olan bilimsel metinlerin altında yer alan bilimsel metin özetlerinden makale özetlerine odaklanılmıştır. Metin türü sınıflandırmalarıyla ilgili olarak, alanyazındaki yaklaşımları karşılaştıran İşeri vd.'nin (2019) çalışması incelenebilir.

MAKALE ÖZETLERİ

Bilimsel metinlerin özetleri, kısa ve tam olarak biçimlendirilmiş bir metin türü ve başka bir metne gönderimde bulunan bilimsel metinler olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla özetler başka bir metne gönderimde bulunan ve gönderimde bulunduğu metnin içeriğini yoğunlaştırılmış biçimde sunan metinlerdir (Huemer vd., 2012, ss. 11-12).

Huckin (2001, s. 93) ve Hyland (2004, s. 65) özellikle çevrimiçi dergilerin sayısının artışından söz etmekte ve bir araştırmacının çevrimiçi dergide ilgilendiği konularla ilgili aramasını öncelikle anahtar sözcük yardımıyla veritabanının sınırlandırılması, ikinci olarak makale başlıklarından ilgili makalelerin seçilmesi, üçüncü olarak da seçilen makalelerin hem çalışmalarıyla uygunluğuna hem de okunmaya değer olup olmadığına karar verdiği özetlerin kontrol edilmesi biçiminde sıralamaktadır. Swales ve Feak (1994, s. 210), Golebiowski (2009, s. 753) ve Jiang ve Hyland (2017, s. 3) da benzer biçimde özetlerin önemine dikkat çekmekte ve özetlerin, araştırmacıların bir makaleyle ilgili ilk karşılaştıkları metin olduğunu belirterek özetleri araştırmacıların makaleyi okuyup okumayacağına karar verdikleri bölüm olarak tanımlamaktadır.

Huemer vd. (2012, s. 14) de makale özetlerinin aslında bir makalede hem ilk okunan hem de en çok okunan bölüm olduğuna dikkat çekerek bu bölümün makaleyle ilgili ön bilgi sunma, okur için makalenin okunmaya değer olup olmadığını gösterme özelliği olduğunu belirtir. Alanyazındaki bu görüşler makale özetlerinin hem yazarlar hem de okurlar için ne derecede önemli olduğunu göstermektedir.

Makale Özetleri ve İletişimsel İşlevler

Bilimsel dergilerin yazım kılavuzlarında ve bazı araştırmalarda makale özetlerinin ana metinle ilişkisine göre tanımlanması, sözcük ya da tümce sayısı ile belirlenmesi ve yüzey yapı özelliklerine göre sınırlandırılması Swales (1993, 2014), Swales ve Feak (1994), Hyland (2004, 2009a, 2009b) gibi araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir. Araştırmacılar, makale özetlerinin iletişimsel amaçlarının önemli olduğunu ve bu çerçevede tanımlanması gerektiğini savunmaktadırlar. Makale özetlerini bu çerçevede tanımlayan Hyland'a (2004, s. 64, 2009a, s. 70) göre makale bir ürün olarak düşünülürse, makalenin özeti bu ürünün "pazarlanması" için kullanılan ve bunun için önemli bilgilerin öne çıkarıldığı, okurun ilgisinin çekildiği, kendinden sonra gelen metinle ilgili haber veren, okuru daha ayrıntılı bilginin verildiği ana metni okumaya ikna etmek için makalenin tanıtımını yapan bir bölümdür. Benzer biçimde Samraj (2016, s. 405) da makale özetlerinin uzun bir metnin özetinin çıkarıldığı ya da metnin yalnızca büyük ölçekli yapısını gözetken bir Giriş-Yöntem-Bulgular-Sonuç (GYBS) şeması biçiminde olmadığını, asıl amacın tanıtıcı ve ikna edici olma olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla makale özeti, yazarın

önemli bulduğu şeyleri vurguladığı ve okuru ana metne çekmek için kullandığı bir metin türüdür². Bu metin türü makalelerin aratılması, seçilmesi ve okunması konusunda okurlara yardım eden, bilginin yoğunlaştırıldığı işlevsel bir birimdir (Bordage ve McGaghie, 2001, ss. 945-947; Huckin, 2001, s. 93; Martin-Martin, 2003, s. 26; Busch-Lauer, 2012, s. 5).

Makale özetlerinin kullanım amaçları yukarıda verilen çalışmalar çerçevesinde düşünüldüğünde, özetlerin başka bir metne gönderimde bulunan, kısaltılmış ve yoğunlaştırılmış, okura ilgili çalışmayı bulma konusunda yardım eden, çalışmanın konusu, amacı, yöntemi, temel bulguları ile ilgili hızlı bir görünüm sunabilen, dolayısıyla makalenin tamamının okunup okunmayacağına karar verilmesini sağlayan ve bu yönleriyle okurlara rehberlik eden bir metin türü olduğu görülebilmektedir.

Makale özetlerinin özelliklerinin incelenmesinde kullanılan yöntemlerden biri sözbilimsel yapılanmadır. Böylece makale özetlerinin kapsamlı olarak sözbilimsel bir büyük yapı betimlemesi yapılabilmektedir. Aşağıda Hyland'ın (2004, s. 67) makale özetlerindeki sözbilimsel yapılanmayı ortaya koyduğu sınıflandırma görülmektedir.

Tablo 1. Makale Özetlerindeki Adımlar

Adım	İşlev
Giriş	Çalışmanın bağlamını ortaya koyar, araştırmayı motive eder ve araştırmacının genel konusu hakkında bilgi verir.
Amaç	Çalışmanın amacını, savını ya da varsayımını gösterir, çalışmadaki niyetin ana hatlarını çizer.
Yöntem	Araştırmacının yöntemini betimler. Yöntem, araştırmacının modelini, uygulanan işlemleri, verilerin toplanması ve çözümlenmesi gibi bilgileri sunar.
Bulgu	Temel bulguları, tartışmaları ya da başarıyla sonuçlandırılan işlemleri açıklar.
Sonuç	Bulguları çalışmanın kapsamı ötesinde yorumlar, geneller, yapılan çıkarımları ortaya koyar.

Tablo (1)'de görüldüğü üzere makale özetleri beş farklı adımdan oluşmaktadır. Bunlar okur için ilgili çalışmaya yönelik artalan bilgisini ve söylem topluluğuna konunun önemini sunan *giriş*, çalışmanın temel amacını sunan *amaç*, çalışmanın adımlarını, işlemlerini, kullanılan veritabanını, deney sürecini açıklayan *yöntem*, bu incelemeden ortaya çıkan temel bulguların sunulduğu *bulgu* ve bu bulgulardan hareketle genellemelerin yapıldığı, çıkarımların sunulduğu, ilgili alanyazın için çalışmanın konumunu gösteren *sonuç* adımlarıdır.

² Makale özetlerinin bilimsel metinler altında yer alan bağımsız ve ayrı bir tür olarak ortaya çıkmasıyla ilgili Hyland (2004), Golebiowski (2009), Swales ve Feak (2009), Gillaerts ve Van de Velde (2010), Huemer, Rheindorf ve Gruber (2012), Khedri, Heng ve Ebrahimi (2013), Bhatia (2013) gibi araştırmacıların çalışmaları incelenebilir.

Bu çalışmada kullanılan ve Hyland'ın (2004) makale özetinin hangi adımlardan oluştuğunu ve bu adımların nasıl sıralandığına yönelik sınıflandırması ya da alanyazındaki diğer sınıflandırmalar alandaki makale özetlerinin hepsinde uyulan bir yapıyı göstermemektedir. Daha önce de söz edildiği gibi makale özetleri yalnızca metnin büyük ölçekli yapısını gözeten bir sözbilimsel yapılanma değildir (Samraj, 2016). Makale özetlerinin iletişimsel amaçları çerçevesinde disiplinlerin makale tanıtımını yapmada, olası okurlarını ana metni okumaya ikna etme yollarını seçmede, başka bir deyişle adım sayısını ve sıralamasını kullanma biçiminde farklılıklar ortaya çıkar. Makale özetlerinin farklı bilim alanlarında (sosyal ve fen bilimlerinde) farklılıklar gösterdiği çeşitli çalışmalarla (Hyland, 2004; Gillaerts ve Van de Velde, 2010; Busch-Lauer, 2012; Şenöz-Ayata, 2012; Viera, 2019) ortaya konmuştur. Bunun temel nedeni olarak alanların güvenilirlik kazanma biçimlerinin, önemi vurgulama yöntemlerinin, ikna etme stratejilerinin, alanların inceleme nesnesine bakış açısının ve söylem topluluğunun beklentilerinin farklı olması gösterilebilir. Sözelimi sosyal bilimler makale özetlerinde genel bağlam oluşturma işlevi, fen bilimlerinden daha fazla görülür. Bu da sosyal bilimler makale özetlerinde giriş adımının sıklıkla kullanılmasına yol açmaktadır (Hyland, 2004, ss. 70-74).

Disiplinler dili belli amaçlar için kullanan topluluklar olarak tanımlanabilir. Yazarlar ve konuşanlar, destek kazanmak, sorunları topluluğun varsayımları, yöntemleri ve bilgisine uyacak biçimde çözmek için dilsel seçimler yaparlar. Disiplinler, nesiller boyunca gelişen ve her biri kendi özel süreçlerine bağlı insan deneyimini anlamının yolunu temsil eder. Bir başka deyişle disiplinler ilgili süreçlerin geçerliliğini ve uygunluğunu ölçen ölçütlerin ve savlamaların kabul edilebilir biçimlerinin gelenekselleşmesidir. Bunun için her disiplin kendi söylem biçimini geliştirir (Hyland, 2011, s. 179). Samraj (2013, s. 41), bir türdeki metnin yapısında bilim dallarına bağlı belirli normlaşmaların bulunduğu dikkat çekerek metin yapısındaki farklılaşmada kültürel ve dilsel değişkenler gibi etkin olan bir başka deyişirgenin de alan deyişirgeni olduğunu belirtir. Araştırmacı, farklı alanlardan aynı türdeki metinlerin karşılaştırılmasının metin yapısında tür ve bilim dalı etkisinin boyutunu ortaya koyduğunu belirtir.

Buradan hareketle bu çalışmada bir disiplinin altındaki alanların makale özetlerinde de farklılıklar görülebileceği savıyla sosyal bilimler makale özetleri üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışmadaki amaç sosyal bilimler altındaki alanların makale özetlerinin ne türden sözbilimsel yapılanma normları oluşturduğunun belirlenmesidir. Bunun için sosyal bilimler altında felsefe, psikoloji, tarih alanları seçilmiş ve bu alanlardaki makale özetleri incelemeye alınmıştır. Araştırmada yanıt aranan sorular ise şu biçimdedir.

1. Sosyal bilimler makale özetlerinin sözbilimsel yapısı altalanlarda farklılık gösterir mi?
2. Sosyal bilimlerin altalanlarında ne türden sözbilimsel yapılanma eğilimleri yeğlenmektedir?
3. Sosyal bilimler altındaki alanların özetlerinde hangi adım dizilimleri öncelenmektedir ve bu dizilimler arasında benzerlik ya da farklılıklar var mıdır?

Türkçe Alanyazında Makale Özetleriyle İlgili Çalışmalar

Makale özetleriyle ilgili Türkçe alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde Çakır (2011), Coşmuş (2011), Şenöz-Ayata (2012), Aktaş ve Uzuner Yurt (2015), Çakır ve Fidan (2015), Şen (2019, 2020) gibi araştırmacıların çalışmalarıyla karşılaşılmaktadır. Çakır (2011), sosyal, fen ve mühendislik bilimlerinde yazılmış makale özetlerini Türkçe ve İngilizce değiştiren çerçevesinde adlaştırma ve yazar kimliğini kodlama özelliklerine göre incelemiş ve karşılaştırmıştır. Coşmuş (2011), uygulamalı dilbilim ve eğitim teknolojileri alanlarında yazılmış İngilizce ve Türkçe makale özetlerini sözbilimsel yapı kapsamında karşılaştırmıştır. Araştırmacı İngilizce ve Türkçe özetlerde giriş, yöntem ve sonucun uygulanan adımlar olduğunu, İngilizce özetlerde tartışma adımının da bulunduğunu ancak Türkçe özetlerde böyle bir adımın uygulanmadığını bulgulamıştır. Şenöz-Ayata (2012), Alman dili ve edebiyatı alanındaki Almanca ve Türkçe makale özetlerini metin yapısı ve biçem bağlamında karşılaştırmıştır. Çalışmaya göre Türkçe ve Almanca özetlerde metin bölümlerinin benzerlik gösterdiği ancak düzenlemede farklılıklar bulunduğu ortaya çıkmıştır. Aktaş ve Uzuner Yurt (2015), çalışmalarında Türkçe eğitimi ve öğretimi alanında yazılmış makale özetlerini sözbilimsel yapılanma, sözcük sayıları, anahtar sözcük sayısı, eylem çatısı gibi özellikler çerçevesinde incelemiştir. Bu çalışmada özetlerin sözbilimsel yapısında amaç ve sonuç adımlarının uygulanan, yöntemin seçimlik, önem ve bulgunun ise yazarlar tarafından kullanılmayan adımlar olduğu bulgulanmıştır. Çakır ve Fidan (2015), sosyal ve fen bilimlerinden toplam 6 alanın makale özetlerini (anadili Türkçe yazarların Türkçe özetleri, anadili İngilizce olan yazarların İngilizce özetleri ve anadili Türkçe olan yazarların İngilizce özetleri) sözbilimsel yapılanma çerçevesinde karşılaştırmıştır. Araştırmacıların çalışmasına göre Türkçe sosyal bilimler özetlerinde amaç, yöntem ve bulgu adımları en sık kullanılan adımlarken, giriş seçimlik, sonuç ise kullanım sıklığı düşük bir adımdır. Şen (2019), çalışmasında fen ve sosyal bilimlerden 8 alanın makale özetlerindeki üstsöylem belirleyicilerini incelemiş, alanlararası ve alan içi karşılaştırma yapmıştır. Çalışmaya göre makale özetlerinde sosyal ve fen bilimleri en sık kullanılan üstsöylem belirleyicileri konusunda benzerlik gösterirken diğer ulamlarda farklılaşmaktadır. Ayrıca sosyal bilimler altında dilbilim ile psikoloji ve felsefe ile tarih alanları üstsöylem kullanımı yönünden birbirine yakın görünüm sergilemektedir. Şen (2020) ise biyoloji ve dilbilim makale özetlerindeki birinci tekil ve çoğul kişi kullanımlarını üstsöylem çerçevesinde incelemiştir. Araştırmacıya göre, bu iki alandaki kişi adlarının/kişi eklerinin kullanımı üstsöylemsel işlevler açısından farklılıklar sergilemektedir.

YÖNTEM

Çalışmada incelenen veriler, var olanı uygun biçimde ve eşzamanlı olarak betimleyebilmek için birtakım ölçütler çerçevesinde toplanmıştır. Verilerin toplanmasında 2013 yılında kurulan ve Tübitak Ulakbim sistemine bağlı Dergipark'taki dergilerden yararlanılmıştır. Buna göre felsefe, psikoloji ve tarih alanındaki dergilerin seçilmesinde şu ölçütlere dikkat edilmiştir: a) ilgili söylem topluluğu tarafından kabul gördüğünü ve bilimsel anlamda yetkin olduğunu göstermesi için hakemli dergilerde yer alan; b) dergilerin bilimsel ölçütlere dikkat ettiğini göstermesi açısından en az bir ulusal ya da uluslararası dizin tarafından dergilerde yer alan; c) çalışmanın güncel durumu yansıtabilmesi için 2013-2017 tarihleri arasında yayımlanmış; ç) dilin bilim kültüründe ve bilimsel bilginin raporlaştırılmasında farklılıklar gösteren bir değişirgen olması nedeniyle yalnızca Türkçe hazırlanmış araştırma makalelerinin özetleri belirlenerek bir veritabanı oluşturulmuştur. 5 yıllık bir süreç içinde her alan için her yıldan 10'ar tane olacak biçimde 50'şer makale özeti rastlantısal olarak seçilmiş ve toplamda 150 makale özetinden oluşan bir veritabanı oluşturulmuştur. Çalışmanın veritabanı için aşağıdaki tablo incelenebilir.

Tablo 2. Çalışmanın Veritabanı

	2013	2014	2015	2016	2017	Toplam
Felsefe	10	10	10	10	10	50
Psikoloji	10	10	10	10	10	50
Tarih	10	10	10	10	10	50
Toplam						150

Çalışmada felsefe, psikoloji ve tarih alanlarından seçilen makale özetleri numaralandırılmış ve her bir özetteki sözbilimsel düzenleme belirlenmiştir. Özetler, Hyland'ın (2004) alanyazına kazandırdığı "makale özetlerindeki adımlar" listesine göre sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu özetlerdeki adımlar bir araya getirilerek ilgili alandaki makale özetlerinin genel sözbilimsel yapısı ortaya konmuştur. Bunun yanısıra genel anlamda bu üç alanın özetlerindeki sözbilimsel yapı karşılaştırılmış ve aralarındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. Son olarak ise makale özetlerinde kullanılan adım dizimleri karşılaştırılmış ve alanlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulmuştur.

Tablo 3. Veritabanındaki Özetlerin Toplam ve Ortalama Sözcük Sayıları

	Toplam Sözcük	Özet Başına Ortalama Sözcük
Felsefe	5862	117,24
Psikoloji	6910	138,2
Tarih	6127	122,54
Toplam	18899	125,99

Çalışmada incelenen makale özetleri toplamda 18.899 sözcüklük bir veritabanını oluşturmaktadır. Bunların 5.862'si felsefe, 6.910'u psikoloji, 6.127'si tarih makale özetlerindeki sözcüklerdir. Bu bağlamda psikoloji makale özetleri ortalama olarak en yüksek sayıda sözcüğe sahip özetlerdir. Tüm özetler birlikte düşünüldüğünde ise özetlerin ortalama 125,99 sözcükten oluştuğu görülmektedir.

BULGULAR

Felsefe alanındaki makale özetleri sözbilimsel yapılanma çerçevesinde incelendiğinde belirlenen adımların toplam 107 kez kullanıldığı bulgulanmıştır. Bu özetlerdeki sözbilimsel yapılanma için aşağıdaki tablo incelenebilir.

Tablo 4. Felsefe Özetlerinde Sözbilimsel Yapı

Adım	Özet Sayısı	Sıklık	Oran
Giriş	50	42	%84
Amaç	50	41	%82
Yöntem	50	12	%24
Bulgu	50	3	%6
Sonuç	50	9	%18
Toplam	50	107	

Tablo 4'te de görüldüğü üzere felsefe özetlerinde yer alan toplam 107 adımın 42'si giriş, 41'i amaç adımından oluşmaktadır. En sık görülen bu iki adımın yanısıra 50 özetin 12'sinde yöntem, 9'unda sonuç, 3'ünde ise bulgu adımının uygulandığı anlaşılmaktadır. Buna göre felsefe alanındaki araştırmacıların özetlerinde giriş ve amaca yönelik bilgi vermeyi önceliklendikleri söylenebilir.

Psikoloji alanındaki makale özetlerinde sözbilimsel yapı incelendiğinde 50 makale özetinde toplam 172 adımın uygulandığı görülmektedir. Bu adımlar aşağıda tablolaştırılmıştır.

Tablo 5. Psikoloji Özetlerinde Sözbilimsel Yapı

Adım	Özet Sayısı	Sıklık	Oran
Giriş	50	16	%32
Amaç	50	45	%90
Yöntem	50	43	%86
Bulgu	50	32	%64
Sonuç	50	36	%72
Toplam	50	172	

Psikoloji özetlerindeki sözbilimsel yapıyla ilgili tablo 5 incelendiğinde bu alandaki makale özetlerinin oluşturulmasında araştırmacıların en çok kullandıkları adımlar amaç (n=45) ve yöntemdir (n=43). Bu adımlardan sonra 36 özette sonuç, 32 özette bulgu ve 16 özette giriş adımlarına yer verildiği bulgulanmıştır.

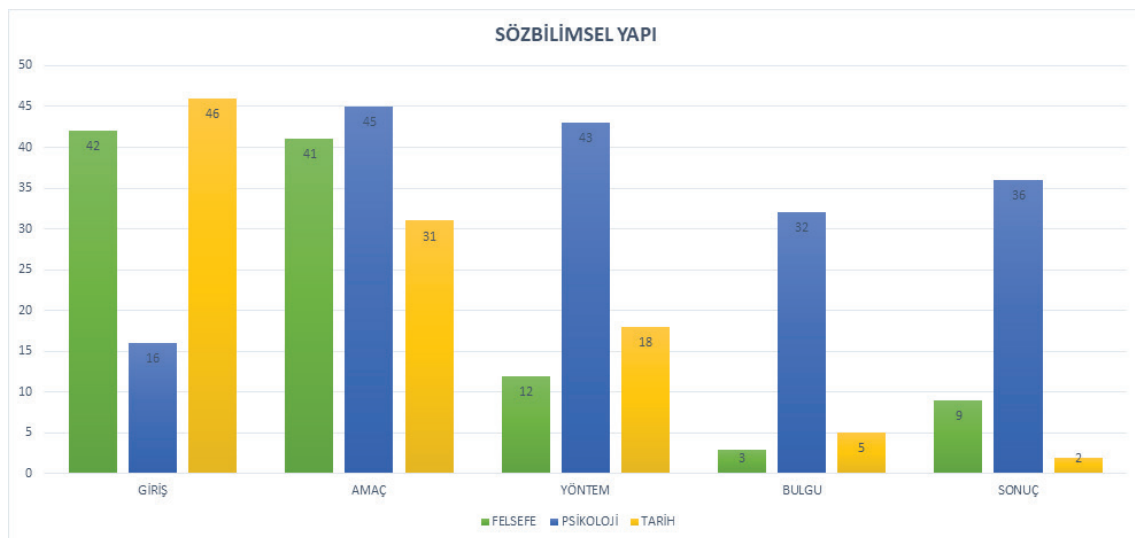
Tarih alanındaki makalelerin özetleri incelendiğinde veritabanındaki 50 makale özetinde toplam 102 kez kullanılan adımlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 6: Tarih Özetlerinde Sözbilimsel Yapı

Adım	Özet Sayısı	Sıklık	Oran
Giriş	50	46	%92
Amaç	50	31	%62
Yöntem	50	18	%36
Bulgu	50	5	%10
Sonuç	50	2	%4
Toplam	50	102	

Tarih makale özetleri incelendiğinde veritabanındaki özetlerin neredeyse tamamında (n=46) giriş adımının uygulandığı görülmektedir. Yalnızca 4 makale özetinde bu adım bulgulanmamıştır. Girişten sonra en sık kullanılan adımlar sırayla amaç (n=31), yöntem (n=18), bulgu (n=5) ve sonuç (n=2) biçimindedir.

İncelenen makale özetleri genel olarak karşılaştırıldığında grafik 1'deki gibi bir görünüm ortaya çıkmaktadır.

Grafik 1. Veritabanındaki Özetlerde Sözbilimsel Yapı

Buna göre felsefe ve tarih makale özetlerinde en sık kullanılan adımlar giriş ve amaçken psikoloji özetlerinde amaç ve yöntem adımlarıdır. Psikoloji makale özetlerinde sonuç (n=36) ve bulgu (n=32) adımları da araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan adımlar olmasına karşın giriş adımına (n=16) görece az yer verilmektedir. Buna karşın felsefe ve tarih özetlerine bakıldığında giriş ve amaç adımlarının sık kullanıldığı, yöntem, sonuç ve bulgu adımlarının oldukça az uygulanan adımlar olduğu ortaya çıkmıştır.

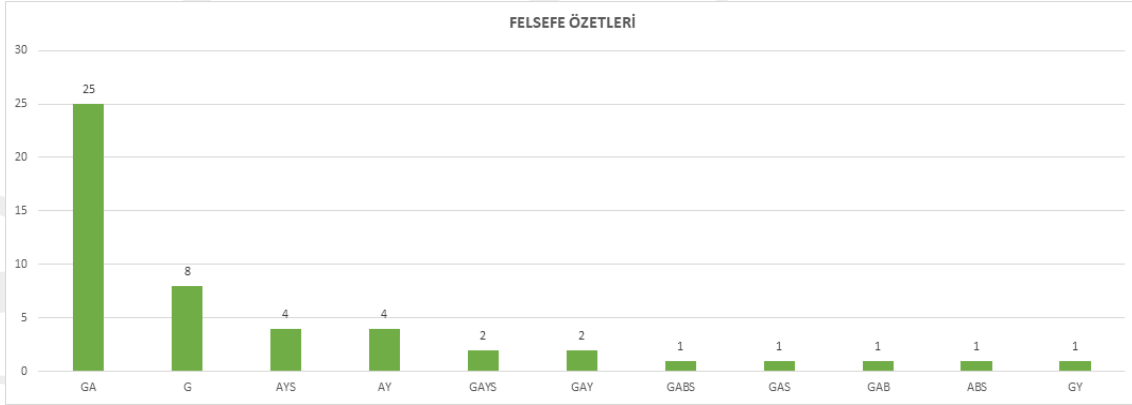
Sosyal bilimler altındaki üç alanın özetleri alan bağımsız olarak incelendiğinde tablo 7'deki görünüm ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Sosyal Bilimler Özetlerinde Sözbilimsel Yapı

Adım	Özet Sayısı	Sıklık	Oran
Giriş	150	104	%69
Amaç	150	117	%78
Yöntem	150	73	%49
Bulgu	150	40	%27
Sonuç	150	47	%31
Toplam	150	381	

Tabloya göre sosyal bilimlerden seçilen 150 makale özetinde en sık kullanılan adım çalışmanın temel motivasyonunu ortaya koyan amaçtır (n=117, %78). Bundan sonra çalışmanın bağlamının tanıtıldığı giriş adımı (n=104, %69) öne çıkmaktadır. Yöntem (n=73) veritabanındaki özetlerin %49'unda bulguların adımdır. En az kullanıma sahip adımlar ise veritabanındaki özetlerin %31'inde bulguların sonuç (n=47) ve %27'sinde saptanan bulgudur (n=40). Buradan hareketle sosyal bilimler makale özetlerinde araştırmacıların çalışma konusunu tanıtmaya, bağlamı ortaya koymaya, okurlara konuyla ilgili bilgi verme ve çalışmanın temel amacını yansıtmaya gibi işlevsel adımları yeğledikleri söylenebilir.

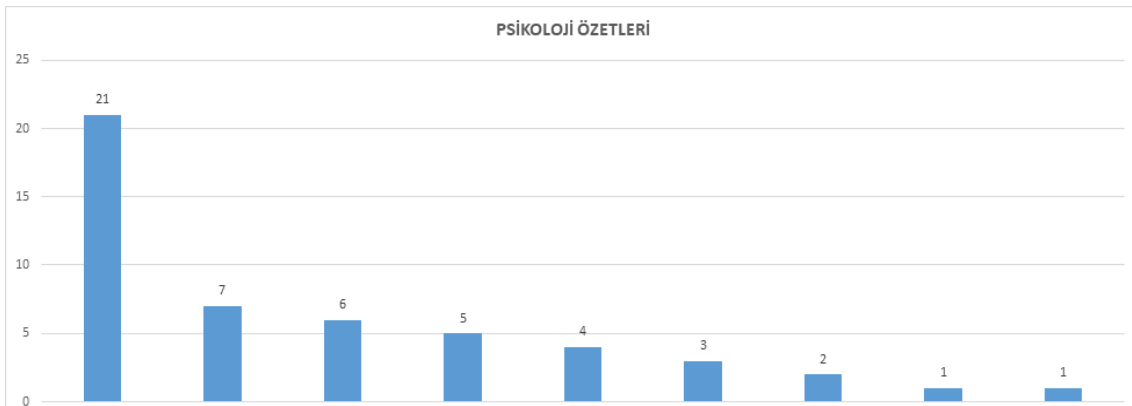
Çalışmada incelenen bir diğer nokta makale özetlerinde belirlenen adımların dizilimleridir. Adımların dizilimi bir makale özetinde en sık kullanılan bir ya da birden çok adımın hangi sıklıkta yer aldığını ortaya koymaktadır. Felsefe özetlerindeki adımların dizilimi aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Grafik 2. Felsefe Makale Özetlerindeki Adımların Dizilimi³

Grafik 2 incelendiğinde veritabanındaki özetlerin yarısında (n=25) yalnızca Giriş-Amaç (GA) diziliminin kullanıldığı, 8’indeyse yalnızca Giriş (G)⁴ adımının kullanıldığı görülmektedir. Bu da felsefe alanındaki araştırmacıların çalışmalarını raporlaştırdıkları makalelerin özetlerinde Giriş ve Amaç ya da yalnızca Giriş adımını kullanma yönünde bir norm oluşturduklarını, okurlarını bu yolla etkilediklerini, çalışmanın yöntemi, bulguları ve sonucuyla ilgili bilgileri özetlerine taşımadıklarını göstermektedir. Felsefe alanındaki makale özetlerinin içeriğine bakıldığında araştırmacıların çalışmada incelenen filozof, düşünce ya da akımın geçmişi, konuyu o noktaya getiren unsurlar gibi noktaları yansıtmaya eğilimi ve ilgili çalışmanın amacını yansıtmaya eğilimi gösterdikleri görülmektedir.

Psikoloji alanındaki makale özetlerindeki adımların dizilimi aşağıdaki gibi bir görünüm sergilemektedir.

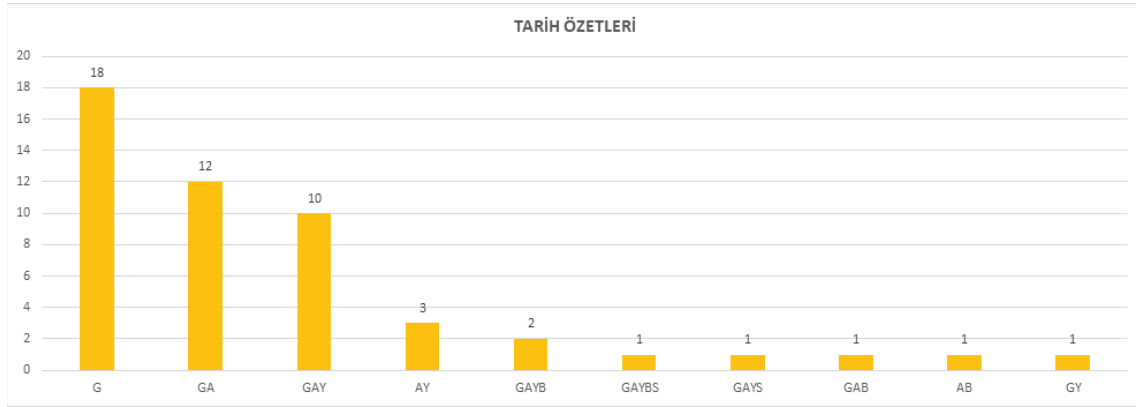

Grafik 3. Psikoloji Makale Özetlerindeki Adım Dizilimi

3 Makalelerde yer alan adımların dizilimiyle ilgili grafiklerdeki (Grafik 2, 3 ve 4) kısaltmalar, ilgili adımların ilk yazıbirimlerinden oluşmaktadır. Buna göre Giriş “G”, Amaç “A”, Yöntem “Y”, Bulgu “B”, Sonuç “S” yazıbirimiyle gösterilmektedir.
4 Giriş tek bir adım olmasına karşın felsefe, psikoloji ve tarih makale özetlerinde yalnızca bu adımın yer aldığı ve diğer adımların kullanılmadığı örneklerin fazla olması dikkat çekicidir. Bu nedenle bu tek adım dizilimlerle ilgili grafiklere eklenmiştir.

Psikoloji makale özetlerindeki adımların dizilişleriyle ilgili grafik 3 incelendiğinde 50 özetin 21'inde Amaç-Yöntem-Bulgular-Sonuç (AYBS) adım diziliminin kullanıldığı bir düzen görülmektedir. Diğer dizilişlere bakıldığında ise 7 özetinde Amaç-Yöntem-Sonuç (AYS), 6 özetinde Giriş-Amaç-Yöntem-Bulgu-Sonuç (GAYBS), 5 özetinde Amaç-Yöntem-Bulgu (AYB) adımlarının diziliminden oluşan bir yapının kullanıldığı görülmektedir. Buradan ve grafikteki diğer bilgilerden hareketle psikoloji makale özetlerinin 42'sinde farklı kombinasyonlarla Amaç-Yöntem dizisinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu da psikoloji alanındaki araştırmacıların amaç ve yöntem bilgisini yoğunlukla kullandığını, bunun yanı sıra çalışmalarına ilgili giriş, bulgu ve sonuç adımlarını da farklı kombinasyonlarla kullanmayı yeğlediklerini göstermektedir.

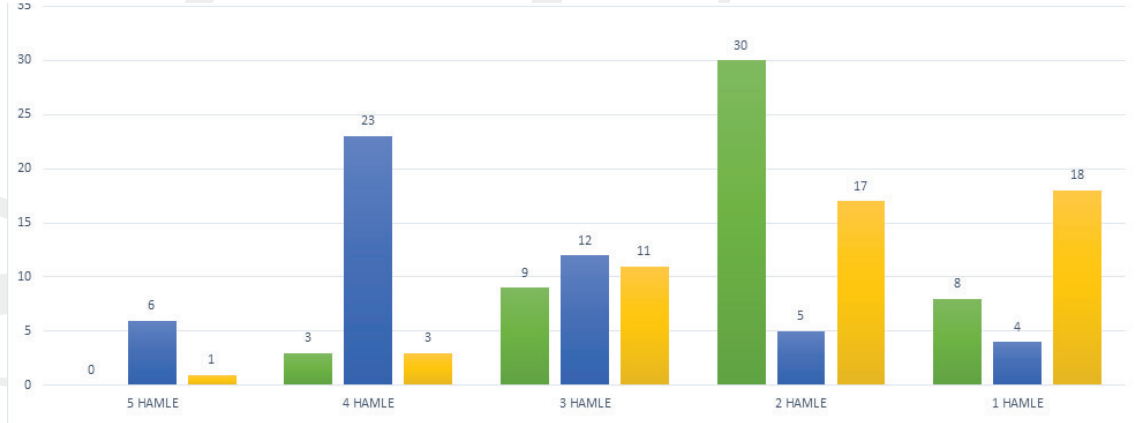
Tarih makale özetlerindeki adım dizilimleri aşağıdaki grafiğe yansıtılmıştır.

Grafik 4. Tarih Makale Özetlerindeki Adım Dizilimi

Grafik 4'te görüldüğü gibi tarih makalelerinin özetlerinde en sık kullanılan adım Giriş (G) adımıdır. Tarih özetlerinin 18'inin yalnızca çalışmanın bağlamını ve motivasyonunu ortaya koyan giriş adımından oluşması dikkat çekicidir. Araştırmacılar, bu adımla genellikle okurlar için bir artalan bilgisi oluşturma, ilgili tarihsel olayı ortaya çıkaran süreci anlatma yönünde bir eğilim göstermektedir. Bundan sonra en sık kullanılan dizilimler 12 özetinde bulgularan Giriş-Amaç (GA) ve 10 özetinde saptanan Giriş-Amaç-Yöntem (GAY) dizilimleridir. Bu bilgiden hareketle tarih alanındaki araştırmacıların okurlarını ana metni okumaya yönlendirmede ve makalelerinin tanıtımını yapmada alanla ilgili genel bilgileri ve bağlamı yansıtmayı öncelikledikleri söylenebilir. Bunun yanında yazarların çalışma amacını ve yöntemini de farklı kombinasyonlarla (GAY, AY, GAYB gibi) sunma seçeneğini kullandıkları da belirtilebilir.

Felsefe, psikoloji ve tarih özetlerinde kullanılan adım dizilimleriyle ilgili genel bir görünüm sunması açısından özetlerdeki dizilimlerin kaç adımdan oluştuğu grafik 5'te gösterilmektedir.

Grafik 5. Sosyal Bilimler Makale Özetlerindeki Adım Dizilimleri

Grafik 5'e göre felsefe özetlerinde 2 adımdan oluşan dizilimlerin (n=30), psikoloji özetlerinde 4 adımı içeren dizilimlerin (n=23), tarih özetlerinde ise tek adımdan (n=18) ve 2 adımdan (n=17) oluşan dizilimlerin öncelendiği görülmektedir. Felsefe ve tarih özetlerinde az sayıda (iki ve bir) adımdan oluşan dizilimlerin kullanımı yönünde bir eğilim söz konusuysen, psikoloji özetleri genel olarak dört adımdan oluşan bir içeriksel yapıyı kullanma yönünde bir eğilim göstermektedir. Bu durum da felsefe ve tarih alanındaki makale yazarlarının özetlerinde daha az sayıda adımı makale özetine yaydığını, psikoloji yazarlarının ise özetlerini çalışmanın farklı bölümlerindeki bilgileri sunmak için yoğunlaştırdığını göstermektedir.

SONUÇLAR

Sosyal bilimler altında yer alan felsefe, psikoloji ve tarih makale özetlerindeki sözbilimsel yapılanmayı inceleyen bu çalışmada alanlardaki sözbilimsel yapılar ortaya çıkarılmış, eğilimler belirlenmiş ve makale özetlerinde yer alan adımların dizilimleri incelenmiştir. Çalışmadaki araştırma soruları çerçevesinde bulgulardan ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir.

- Sosyal bilimler makale özetlerinin sözbilimsel yapısı altalanlarda farklılık gösterir mi?

Çalışmada sosyal bilimler altındaki alanların makale özetlerinde sözbilimsel yapı farklılıkları bulunduğu belirlenmiştir. Bu farklılıklar, hem en çok yeğlenen adımda hem adım dizilimlerinde hem de bu dizilimlerde kullanılan adım sayılarında ortaya çıkmıştır. Burada dikkat çeken nokta, en çok yeğlenen adımlarda felsefe ve tarih makale özetlerinin birbirine daha yakın bir görünüm sergilemesi, psikolojinin ise bu iki alandan farklılaşmasıdır. Buna göre felsefe ve tarih makale özetleri giriş ve amaç adımlarını kullanma yönünde bir eğilim gösterirken, psikoloji özetleri amaç, yöntem, bulgu ve sonuç adımlarını sıklıkla barındırmaktadır. Alanyazında farklı diller

üzerine yapılan çalışmalarda (Hyland, 2004; Gillaerts ve Van de Velde, 2010; Busch-Lauer, 2012; Samraj, 2013; Hatzitheodorou, 2014; Busch-Lauer, 2014; Viera, 2019) sosyal bilimler altındaki alanların makale özetlerindeki sözbilimsel yapıda makale tanıtımı, okurları ikna etme yolları gibi konularda görülen farklılıklara koşut olarak bu çalışmada da benzer farklılıklar ortaya çıkmıştır.

- Sosyal bilimlerin altalanlarında ne türden sözbilimsel yapılanma eğilimleri yeğlenmektedir?

Felsefe, psikoloji ve tarih makale özetlerindeki sözbilimsel yapılanma eğilimlerine bakıldığında alanlar arasında birtakım farklılıklardan söz etmek olasıdır. Felsefe ve tarih alanlarındaki makale özetlerinde okurlar için çalışmanın konusu ve artalanıyla ilgili bağlam oluşturmaya yönelik bir eğilimin varlığından söz edilebilir. Bu alanlardaki özetlerin giriş adımını oldukça yüksek sıklıkta kullanması (felsefe %84, tarih %92) bunu göstermektedir. Bunun yanısıra bu iki alanda bulgu ve sonucun en az kullanılan adımlar olması yazarların sözcük ve yer kısıtlaması olan makale özetlerinde varolan alanı çalışmanın bağlamını sunmak için kullandıkları düşünülebilir. Psikoloji alanındaki özetlere bakıldığında ise çalışmanın temel bölümlerine yönelik bilgilerin yansıtılmaya çalışıldığı söylenebilir. Psikoloji araştırmacıları amaç, yöntem, bulgu ve sonuç adımlarını diğer iki alana göre daha yüksek oranda ve dengeli kullanmaktadır. Bu da araştırmacıların okurlarına çalışmanın geneliyle ilgili bilgiyi özette sunmayı yeğlediklerini göstermektedir. Bu alanda felsefe ve tarihe karşıt olarak en az giriş adımı kullanılmaktadır. Bu da veritabanında yer alan özetlerde konuyla ilgili artalan bilgisinin sunulması yerine kısıtlı alanın çalışmanın bölümlerine yönelik bilgi verilmesi için kullanıldığını sezdirmektedir.

Üç alan birlikte düşünüldüğünde ise en çok kullanılan adım amaçtır (%78). Bu, araştırmacıların temel amacı, savı ya da çalışmadaki niyeti açık olarak göstermeyi hedeflediğini ortaya koymaktadır. Üç alandaki özetlerde en az bulgu adımı (%27) uygulanmaktadır. Bu durum Hyland (2004) ile bir karşıtlık sergilemektedir. Araştırmacı çalışmasında İngilizce sosyal bilimler makale özetlerinde en sık kullanılan adımın bulgu (%94) olduğunu ortaya koymuştur. Bu karşıtlığın makale özetlerinin kurgulanmasında dillerarası farkların bulunduğu savını desteklediği düşünülebilir. Bunların yanında dikkat çeken başka bir nokta ise makale özetlerinin %51'inde yöntem adımının kullanılmamasıdır. Özellikle felsefe ve tarih özetlerinde incelenen verilerin, çalışma sürecinin, izlenen adımların sunulmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç Hyland'ın (2004) çalışmasında ortaya çıkan makale özetlerinde yöntem adımının seçimlik olması bulgusuyla koşut olarak düşünülebilir.

- Sosyal bilimler altındaki alanların özetlerinde hangi adım dizilimleri öncelenmektedir ve bu dizilimler arasında benzerlik ya da farklılıklar var mıdır?

Sosyal bilimler altalanlarındaki makale özetlerinde hangi adım dizilimlerinin kullanıldığı ve bunlar arasında fark olup olmadığına bakıldığında, felsefe ve tarih özetlerinin genellikle G

ya da GA adımlarını barındıran dizilimleri önceledikleri gözlemlenmiştir. Psikoloji özetlerine bakıldığında ise en sık kullanılan adım diziliminin AYBS olduğu, bunun yanında AYS, GAYBS, AYB gibi çalışmanın farklı bölümlerinin özetle yer aldığı adım dizilimlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Felsefe ve tarih özetlerinde az sayıda adımdan oluşan dizilimler, psikoloji özetlerinde ise daha çok adımdan oluşan dizilimler özetlerde alanlarası farklı sözbilimsel eğilimler bulunduğunu belirten çalışmaları (Hyland, 2004; Golebiowski, 2009; Samraj, 2013; Busch-Lauer, 2014; Hatzitheodorou, 2014) destekler görünmektedir. Bunların yanısıra çalışmada incelenen makale özetlerinin yalnızca 7'sinde (%5) sözbilimsel yapı basamaklarının 5'inin (GAYBS) de uygulandığı saptanmıştır. Bu durum Hyland'ın (2004) çalışmasındaki veritabanında yer alan makale özetlerinin yalnızca %5'inde tüm adımların yer aldığı bulgusuyla koşutluk göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışmanın veritabanında yer alan makale özetleri çerçevesinde alanların farklı sözbilimsel yapılanma normları geliştirdiği, söylem topluluklarının birbirinden farklı beklentiler içinde olduğu, sosyal bilimlerdeki araştırmacıların bilgi üretme sürecinde farklı uzlaşımlar sergiledikleri, alanlara özgülüğün bilimsel metin üretiminde farklılaşmayı da beraberinde getirdiği, yazarların makalelerini tanıtmaya, olası okurlarını makaleyi okumaya ikna etme ve onlara rehberlik etme konusunda farklılaştığı gibi vargılarda bulunmak olasıdır. Bu durum Hyland'ın (2004) alanların güvenilirlik kazanma, önemi vurgulama, ikna etme biçimlerinin ve inceleme nesnesine bakış açılarının farklı olduğu görüşüyle koşut bir ilişki sergilemektedir.

Çalışmanın odağında olmayan ancak çözümleme sürecinde dikkat çeken noktalardan hareketle birtakım önerilerde bulunmak olasıdır. Sosyal bilimler başlığı altındaki üç alanda özellikle psikoloji özetleriyle felsefe ve tarih özetlerinin birbirinden farklı iki eğilim göstermesi, sosyal bilimler başlığı altındaki alanlarda Hyland (2004), Gillaerts ve Van de Velde (2010) gibi araştırmacıların özetlerde, Koskela ve Männikkö'nün (2009) felsefe ve tarih makalelerinde bulguladığına koşut olarak başka farklılıkların oluşabileceğini göstermektedir. Buradan hareketle Türkçede fen ve sosyal bilimler altındaki başka alanların da karşılaştırılması ilgili alanların bilimsel metin üretimindeki eğilimlerini ve topluluk beklentilerini ortaya koyacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E., & Uzuner Yurt, S. (2015). Türkçe Eğitimi Alanındaki Makale Özetlerine Yönelik Bir İçerik Analizi. *Turkish Studies*, 10(7), 73-96. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8121>
- Bhatia, V. K. (2013). *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. New York: Routledge.
- Bordage, G., & McGaghie, W. C. (2001). Title, Authors and Abstract. *Academic Medicine*, 76(9), 945-947.
- Busch-Lauer, I. (2012). Abstracts-eine facettenreiche Textsorte der Wissenschaft. *Linguistik Online*, 52(2), 5-22.
- Busch-Lauer, I. (2014). Abstracts: Cross-linguistic, Disciplinary and Intercultural Perspectives. In M. Bondi & R. L. Sanz (Eds.), *Abstracts in Academic Discourse* (pp. 43-63). Bern: Peter Lang.
- Coşmuş, C. (2011). *Structural Organisation of Abstracts in English and Turkish Research Article* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çakır, H., & Fidan, Ö. (2015). A Contrastive Study of the Rhetorical Structure of Turkish and English Research Article Abstracts. In D. Zeyrek, Ç. Sağın Şimşek, U. Ataş & J. Rehbein (Eds.), *Ankara Papers in Turkish and Turkic Linguistics* (pp. 367-378). Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Çakır, H. (2011). *Türkçe ve İngilizce Bilimsel Makale Özetlerinde Bilgiyi Kurgulama ve Yazar Kimliğini Kodlama Biçimleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gillaerts, P., & Van de Velde, F. (2010). Interactional Metadiscourse in Research Article Abstracts. *Journal of English for Academic Purposes*, 9, 128-139.
- Golebiowski, Z. (2009). Prominent Messages in Education and Applied Linguistics Abstracts: How Do Authors Appeal to Their Prospective Readers?. *Journal of Pragmatics*, 41, 753-769.
- Graefen, G. (1997). *Der wissenschaftliche Artikel: Textart und Textorganisation*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Hatzitheodorou, A. M. (2014). A Genre-oriented Analysis of Research Article Abstracts in Law and Business Journals. In M. Bondi & R. L. Sanz (Eds.), *Abstracts in Academic Discourse* (pp. 175-198). Bern: Peter Lang.
- Huber, E., & Uzun, L. (2001). Metin Türü ve Yazma Edimi İlişkisi: Bilimsel Metin Yazma Edimi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 12, 9-35.
- Huckin, T. (2001). Abstracting from Abstract. In M. Hewings (Ed.), *Academic Writing in Context* (pp. 93-103). Birmingham: University of Birmingham Press.
- Huemer, B., Rheindorf, M., & Gruber, H. (2012). *Abstract, Exposé und Förderantrag*. Wien: Böhlau Verlag.
- Hyland, K. (2004). *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse. Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum.
- Hyland, K. (2009a). *Academic Discourse. English in a Global Context*. London: Continuum.
- Hyland, K. (2009b). *Teaching and Researching Writing* (2. Baskı). Edinburgh: Pearson.
- Hyland, K. (2011). Academic Discourse. In K. Hyland & B. Paltridge (Eds.), *The Continuum Companion to Discourse Analysis* (pp. 171-184). London: Continuum.
- İşeri, K., Çapan Tekin, S., & Aydın Öztürk, E. (2019). Metin Türü Sınıflandırmaları Üzerine Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi. In S. Şen & Mangır, M. (Eds.), *XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 1301-1312) Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Jiang, F. K., & Hyland, K. (2017). Metadiscursive Nouns: Interaction and Cohesion in Abstract Moves. *English for Specific Purposes*, 46, 1-14.
- Khedri, M., Heng, C. S., & Ebrahimi, S. F. (2013). An Exploration of Interactive Metadiscourse Markers in Academic Research Article Abstracts in Two Disciplines. *Discourse Studies*, 15(3), 319-331.
- Koskela, M., & Männikkö, T. (2009). Notes on Notes: Endnotes and Footnotes in Swedish Historical and Philosophical Research Articles. In E. Suomela-Salmi & F. Derwin (Eds.), *Cross-Linguistic and Cross-Cultural Perspectives on Academic Discourse* (pp. 151-162). Amsterdam: John Benjamin.
- Martin-Martin, P. (2003). A Genre Analysis of English and Spanish Research Paper Abstracts in Experimental Social Sciences. *English for Specific Purposes*, 22, 25-43.
- Samraj, B. (2013). Disciplinary Variation in Abstracts: The Case of Wildlife Behaviour and Conservation Biology. In J. Flowerdew (Ed.), *Academic Discourse* (pp. 40-56). New York: Routledge.
- Samraj, B. (2016). Research Articles. In K. Hyland & P. Shaw (Eds.), *The Routledge Handbook of English for Academic Purposes* (pp. 403-415). New York: Routledge.
- Swales, J. M., (1993). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings* (3. Baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (1994). *Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Swales, J. M., & Feak, C. B. (2009). *Abstracts and the Writing of Abstracts*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Şen, E. (2019). *Bilimsel Makale Özetlerinde Üstsöylem Belirleyicilerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, E. (2020). Makale Özetlerinde 'Ben' ve 'Biz': Bir Üstsöylem Çözümlemesi. *International Journal of Language Academy* 8(1), 62-72. DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.39695>
- Şenöz-Ayata, C. (2012). Interkulturelle Wissenschaftskommunikation – dargestellt an Abstracts in deutschen und türkischen Germanistikzeitschriften. *Linguistik Online*, 52(2), 23-39.

- Uzun, L. (2001). Bilimsel Metne Özgü Önbiçimlenişler ve Bilimsel Metin Yazma Edimi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi* 12, 197-204.
- Uzun, L. (2002). Dilbilim Alanında Türkçe Yazılan Araştırma Yazılarında Metin Dünyasına İlişkin Düzenlemeler. In L. Uzun & E. Huber (Eds.), *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (ss. 203-224). Essen: Die Blaue Eule.
- Uzun, L. (2006). Bilimsel Söylem ve Özellikleri. In K. Karakütük (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık 1. Ulusal Kurultay Bildirileri* (ss. 133-140). <http://uvt.ulakbim.gov.tr/sbvt/kurultay1.pdf> (Son Erişim: 15.12.2020).
- Viera, R. T. (2019). Rhetorical Move Structure in Abstracts of Research Articles Published in Ecuadorian and American English-Speaking Contexts. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 10, 74-87. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol10no4.6>